ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ – БАН

1000 София
ул. „Сердика“ № 4
http://edu.bas.bg

email: tdc-phd@cu.bas.bg
тел.: 02 987 31 67
02 979 52 60

Образец за специализиран докторантски курс (на български език)

Основна информация:
Име на курса: Онтология и метафора
Лектор: Кристиян Русев Енчев
Телефон:0885663285
Имейл: chris.enchev@gmail.com
Хорариум: 30 часа
Анотация (до 150 думи):

Докторантският лекционен курс „Онтология и метафора“ изследва връзката между онтологията и метафората, като поставя под въпрос традиционното противопоставяне между „буквално“ и „преносно“ мислене/значение. Основната теза е, че метафората не е външно украшение на философския дискурс, а конститутивен елемент на онтологическите концепции. Чрез исторически и систематичен анализ курсът проследява как фундаментални онтологически категории възникват, трансформират се и функционират чрез метафорични структури.. В рамките на 30 академични часа обучението развива умения за критически и херменевтичен анализ на понятия и текстове и предоставя методологични инструменти, приложими към индивидуалните дисертационни изследвания на докторантите. Програмата е структурирана в ясни тематични модули, включва текущ и краен контрол и е съобразена с изискванията на НАЦИД и стандартите на Центъра за обучение към БАН за качество, съдържателна обоснованост и интердисциплинарна значимост.

Тематично съдържание на курса:

1. Онтологията като въпрос за битието – 2 часа
2. Какво е метафора? Философски и лингвистични подходи– 2 часа
3. Логос и метафора в Античната философия– 2 часа
4. Метафизиката и „буквализацията“ на метафорите– 2 часа
5. Субстанция, основа, носител: архитектурни метафори на битието– 2 часа
6. Форма, материя и образ– 2 часа
7. Онтологията и метафората за светлина– 2 часа
8. Време и битие: темпорални метафори– 2 часа .
9. Животът като онтологическа метафора– 2 часа
10. Метафората и негативната онтология– 2 часа
11. Смъртта на метафората? Критика на метафизическия език– 2 часа
12. Метафора и събитие– 2 часа
13. Тяло, плът и материалност– 2 часа
14. Съвременни онтологии и нови метафори– 2 часа
15. Метафората като условие за онтология– 2 часа

ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ – БАН
1000 София
ул. „Сердика“ № 4
http://edu.bas.bg
email: tdc-phd@cu.bas.bg
тел.: 02 987 31 67
02 979 52 60

КОНСПЕКТ ЗА ИЗПИТ

I. Основи на онтологическото и метафоричното мислене

1. Онтологията като въпрос за битието: разлики между битие, съществуващо, същност и явяване.
2. Езикът като медиум на онтологията: възможен ли е неметафоричен философски език?
3. Определения на метафората: реторичен, когнитивен и философски подход.
4. Метафората като познавателен акт и условие за концептуализация.

II. Исторически фигури и трансформации на онтологическите метафори

5. Логос, образ и аналогия в античната философия.
6. Процесът на „буквализация“ на метафорите в класическата метафизика.
7. Архитектурни и пространствени метафори на битието (основа, субстанция, носител).
8. Визуални метафори: форма, образ, светлина и истина.
9. Темпорални метафори: време, движение, поток и вечност.
10. Биологични и виталистични метафори: живот, сила, енергия.

III. Критика на метафизическия език и скепсис към онтологическите метафори

11. Метафората като забравена структура на понятието: критическата перспектива на Фридрих Ницше.
12. Забравата на битието и разрушаването на метафизическите понятия при Мартин Хайдегер.
13. Деконструкцията на „привидната буквалност“ и критиката на метафизиката при Жак Дерида.
14. Негативна онтология и граници на езика: апофатични стратегии и мълчание.

IV. Съвременни онтологически хоризонти и метафората днес

15. Онтология и събитие: отвъд субстанциалното мислене.
16. Тяло, плът и въплътеност: телесни и тактилни метафори на битието.
17. Технологични и мрежови метафори в съвременната философия.
18. Метафората като условие за онтология: възможна ли е онтология без образ?

V. Обобщаващи и проблемни въпроси

19. Какви са философските последици от тезата, че понятието е втвърдена метафора?
20. „Смъртта на метафората“: край на онтологията или нейна трансформация?
21. Възможна ли е критическа онтология, която осъзнава собствените си метафори?
22. Разграничение между продуктивна и догматична метафора в философията.

Форми на обучение и оценяване:

• Устен изпит: тегли се 1 въпрос от раздел I–V.
• Писмен изпит: есе по избрана проблемна тема (Т. 19–22).

Компетентности, придобити в резултат на обучението (3-5 точки):
След завършване на курса докторантите ще:
• познават водещи философски концепции за метафората;
• умеят да анализират метафорични конструкции в научни дискурси;
• могат да аргументират ролята на езика в изграждането на онтологии;
• използват усвоените знания в докторантските си разработки

Литература:

Арутюнова, Н. Д. 1990. Метафора и дискурс. // *Теория метафоры.* Москва: Прогресс, 5–32.

Блуменберг, Х.2015. *Парадигми към една метафорология*. София: ИК Критика и хуманизъм.

Гадамер, Х.-Г. 2020. *Истина и метод.* Основни черти на една философска херменевтика. София: „Изток-Запад“.

Дерида, Ж. 2001. *Писмеността и различието.* София: ИК Наука и изкуство, 259–302.

Карабаджаков, Хр. 2009. *Ницше, метафората, метафизиката.* София: Балканика

Лейкъф, Дж., М. Джонсън. 2004. *Метафорите, с които живеем.* София: УИ „Св. Климент Охридски“.

Рикьор, П. 1994. *Живата метафора.* София: ИК ЛИК.

Телия, В. Н. 1988. Метафора как модель смыслопорождения. // *Метафора в языке и тексте.* Москва: Наука, 26–52.

Тодоров, Ц. 1984. Метафора и символ. // *Теории на символа.* София: Наука и изкуство, 45–67.

Хайдегер, М. 2005. *Битие и време.* София: АИ „Марин Дринов.

Black, M. 1962. *Models and Metaphors: Studies in Language and Philosophy.* Ithaca, N.Y.: Cornell University Press.

Davidson, D. 1978. What Metaphors Mean. // *Critical Inquiry*, Vol. 5, No. 1, 31–47.

Heidegger, M. 1971. *Poetry, Language, Thought.* New York: Harper & Row.

Ricoeur, P. 1977. *The Rule of Metaphor: Multi-disciplinary Studies of the Creation of Meaning in Language.* Toronto: University of Toronto Press.

Изготвил: доц. д-р Кристиян Енчев

Kristiyan Rusev Enchev
Digitally signed by Kristiyan Rusev Enchev
Date: 2026.06.02 19:43:17 +03'00'